

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 1-25, godišnje K 15.— Za INOZEMSTVO K 23.—
Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIČTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug.)
Izdavatelj i odgovorni urednik Dr. JURE JURIN.

OGLASI PO CIENIKU.

God. X.

ŠIBENIK, subota 28. ožujka 1914.

Broj 921

Sve to veće napetosti.

Svi mjerodavni čimbenici u međunarodnoj politici ovo zadnje vrijeme često naglasavaju da su vodjeni miroljubivim namjerama, ali to ih ne priče da uprav grozničavo naoružavaju.

Njemačka je i povećala vojsku i učinila veliki zajam za svrhe naoružavanja. Svi knezovi i veliki bogataši su se sami natjerali kako da povećaju novčane prihode državi. I zbilja troškovi sižu na milijarde, vojska na milijune, brodovi postaju sve veći i mnogobrojniji.

Nego čim je to proglasila Njemačka, sledi ju Francuska, samo što ova može lašnje i više namaknuti novca od Njemačke, a namakla je i vojnika čim je odlučila da njezini vojnici imaju služiti 3 godine bez iznimke.

U Francuskoj je vojnik i čašćen i ljubljen i u vojsku se polažu velike nade za sve ono što Francuska želi i hoće da popravi poniženje doživljeno god. 1870. Nema žrtve na koju Francuska nije pripravna da to popravi, pa se ona i pripravlja kroz zadnjih dvadesetak godina uprav uzornom postojanošću. Skoro skršena i posve omalovažena ona se podiže i priprema vojsku, mornaricu, zračnu flotiju, oružje, barut kao nijedna druga.

Samo za pripremu Francuska poražena nadovezuje prekinute niti sa Rusijom, tim sjevernim kolosom, te u Rusiji ulaže na dvadesetke milijarda novca, ulaže sve diplomatske vještine i danas je savez Rusko-Francuski tvrdji nego je ikada koji savez bio. A taj savez je tvrd jer su u istoku i u Europi interesi Rusije i Francuske posve jednaki.

Ovom savezu se radi Niemca pridružila i Engleska, koja bez dvojbe danas gospodari morima.

Dakle tri najjače i svojim brojem i sredstvima najbogatije velevlasti Europe su u potpunom sporazumu i savezu vezanom istovjetnošću svojih interesa.

Ova tri kolosa stvorili su, u koliko su ih pogodavali, sve one divne podhvate, koje su balkanske države izvršile.

Tu je sa Srbijom, Grčkom i Crnogorom te Rumunjskom i Bugarskom stvorena nova jedna velevlast, koja vrstnoćom svoje vojske ne zaostaje za nijednom drugom.

Ta nova velevlast je uz trojni sporazum i može mu biti od neizmjerne koristi.

Rumunjska, koja je bila do jučer uz Austriju sada je radi svoje koristi veoma

daleko od nje, pače interesi su im posve oprečni.

Bugarska, na koju bi Austrija mogla bila računati, ne može biti s njom, jer s jedne strane Srbija, s druge Rumunjska sile ju da se s njima nagodi. Sili ju na to ista njezina nesreća za drugog balkanskog rata.

Nagodba između Srbije i Bugarske je moguća u Macedoniji, te je više nego sigurno da bi do te nagodbe moralo doći čim bi Balkanski savez imao da izkaže svoju snagu u sporazumu Rusije i Francuske, jer ove dvije države daju snagu i novčanu i diplomatsku cilomu Balkanu. Ona balkanska država koja ne bi bila s njima, osuđena bi bila na propast.

Proti ovom savezu od četiri velevlasti stoji danas Austro-Ugarska, Njemačka i Italija ili trojni savez.

U kakovim su prilikama ove države vidilo se zadnjeg balkanskog rata. Austrija je morala mirovati i silno trošiti. Njemačka se nije zagrijavala za njezine posle. Italija je htjela imati svoj upliv u Albaniji.

Danas se tvrdi da je ovaj savez jak i čvrst i uprav srdačan. Za dokaz tomu se navadja putovanje njemačkog cara u Beč i Italiju, susretaji i dogovori vladara Italije, Njemačke i Austrije.

Nego s druge strane tvrdi se da su ovi susretaji utanačeni odavna, konvencionalni, i navadja se da Italija kao država nema baš velike koristi od politike koju bi u budućem mogao imati trojni savez u protimbi sa savezom balkanskim te Rusko-Francuskim.

Bilo kako bilo stoji da Italija kao danas stvari stoji nema štete od današnjega položaja, ali da bi sutra mogla imati štete, e nikakve koristi od današnjega saveza više je nego sigurno. Obratno može imati velikih koristi, pa za to mnogi uvaženi tvrde da savez Italije nije baš posve siguran za Austriju, jer da bi Italija tegnula i u času pogibelji poći na drugu stranu.

To bi se moglo dogoditi. Nu izgleda da čas za to nije zgodan.

Svakako stoji da svi državnici naglasivaju miroljubivost, da se uz to naoružavaju sve to više i jače.

Zadnjih dana dolaze vesti da Rumunjska čini sve pripreme za mobilizaciju. Druge države će isto i eto novih neprilika i ako ništa novih silnih troškova.

Nami danas dolazi na pamet sve što je Austrija imala da potroši god. 1908. pa 1912. i 1913. Ti troškovi izgleda da će se opeta obnoviti.

Ona je prisiljena na nove dugove, na § 14. i mi se pitamo kada će i kako će to

prestati? Kada i kako će prestati ovo silno naoružavanje?

Što je god tko govorio i tvrdio mislimo da drugog izlaza nema nego nakon silnog sudara, na koji se Europa priprema odavna.

Da toga sukoba neće biti ne možemo vjerovati. Jer i bez obzira da Francuska ima računa sa Njemačkom, ostaje još veoma važno istočno pitanje koje nije uređeno.

Rusija kao da je htjela tražiti izlaza na krajnji istok, na Ocean, ali Japan ju je spriječio i Rusiji ne ostaje nego baština Petra Velikoga.

Rusija da uzmogne se probiti kroz Dardanele oslobađajala je Balkan i vodila rat skoro s cilom Europom.

Danas je ona bliže svom zadatku nego je ikada bila. Danas je ona i primoranija da promijeni Pariški i Berlinski ugovor nego ikada prije. Ali za to je ona danas i pripravnija u sili i u savezima svojima nego ikada prije, pa za to cijenimo da će ove napetosti, koje postaju sve to veće brzo i i popustiti, jer će se stupiti konačnom rješenoj istočnog pitanja.

Posije toga bit će dugotrajni mir.

Nekakva druga pjesma.

Namjesnik Attems je posjetio prije tri dana zadarsku c. k. Gimnaziju, s hrv. nastavnim jezikom da se kao poglavica zemlje i brižan otac svojim vlastitim očima uvjeri, kako je na njoj razvijeno patriotsko čuvstvo. E, tu se radilo o zgodnoj prilici, da se profesorski zbor pokaže na visini svoje zadaće. Trebalo je pokazati da nije zaludu plaćeni. Njegova Preuzvišenost je morala dobiti osvjedočenje, da ova Gimnazija vjerno ispunjava svoju misiju, da naime održi u ovoj „sumnjivoj“ zemlji državnu ideju.

Sve je bilo pomno spremljeno. Njegova Preuzvišenost je imala samo da reče: „Bravo, meine treuen Dalmatiner“. Djaci pjevači su bili izmuštrani u pjevanju „Carevke“, te pjesme, koja je najbolji plašt protiv svake sumnje. Njom se je imalo dočekati namjesnika. Iz mladih grudi se je morala vinuti ta pjesma, koju pjevaju svi vjerni podanici Prijestolja. Zatim je dolazio ostali program pun iskaza lojalnosti dičnog profesorskog zbora. I namjesnik udje i zori se „Carevka“! I topi se od veselja Njegova Preuzvišenost i ponosito stoji gospoda profesori.

Ali gle čuda! Čim je prestala carevka zaori se glasom veljim „Lijepa naša“! I pjevači i nepjevači zapjevaše, i ako toga

nije bilo u programu. Smrtni led obli u prvom redu gospodina ravnatelja, pa za njim svu gospodu profesore. Djeca se usudila zapjevati „Lijepu našu“. To je upravo zločin. Preuzvišenost se mršti, dok ta njeemu nepoznata pjesma grmi i dalje.

I prodje slava i dodje osveta. Gospoda profesori zaključise jednoglasno, da se radi tog zločina čitavoj gimnaziji podijeli ukor, „jer se iza „Carevke“ bez dozvole pjevalo nekakvu drugu pjesmu“. To je motivacija. Dakle za gospodu profesore je hrvatska himna „nekakva druga pjesma“.

Ovi profesori, koji ovako vrijedjaju narodni hrvatski ponos, danas sjede u najuglednijim mjestima naših društava i tvrde, da su dobri Hrvati. Ovo pojačava grijeh; neka je prosto policijskom komesaru u uniformi, da nije Hrvat, jer ga niko za to, ako nije i sam komesar, ne će ni držati. „Zastava“.

Snaga Rusije.

Treba bit kratkovidan, a ne vidit, kako se u zadnje vrijeme Rusija i Francuska sve to grozničavije naoružavaju protiv Njemačke i Austrije. I ako ruska štampa, po strogom nalogu, o tom šuti, ipak izbijaju na javu, sve to više glasine o mjerama tih dviju saveznica.

Rusko ratno ministarstvo već od svršetka tursko-ruskog rata god. 1877. posvećuje zapadu osobitu pažnju, koja se očitovale u velikom pojačanju njezinih četa na granici, a pogotovo poslije japansko-ruskog rata. Ako se je to pojačanje poslije protoglo više prema istoku — služilo je ipak istoj svrhi: pojačanju ratne snage Rusije.

Ta snaga (uzev u obzir pri početku rata samo evropsku Rusiju i Sibiriju) protiv Austrije i Njemačke iznaša, u koliko se može znati:

Kod 160 milijuna stanovnika je godišnji kontingent rekruta 446.000 ljudi, uračunav jedino — dvo i trogod. dobrovolj. službu. Snaga poljskih i rezervnih trupa 3.655.000 ljudi, dok jakost ruske vojske u vrijeme mira iznaša u ljetno doba, bez azijatskih četa 1 milijun, zimi 1-3 milijuna.

Uz 30 evropskih vojnih zborova (u Aziji još 7) 1096 infanter. bataljona.

Od tih 30, na evropskom ratnom tlu uporabivih vojnih zborova, posjeduju 10 njih jakost od 45.000, a 20, od 32.000 ljudi.

K tome dolazi 23 konjaničkih divizija.

Prema tome stoji Rusija — Francuska sa 30 plus 22 vojna zbora prema Njemačkoj — Austriji sa 25 plus 16.

Prvoj grupi stoji uz bok 23 plus 8, zadnjoj 11 plus 6 konjaničkih divizija.

rep“ — koja se ističu svojim izlozbama, i u nakladništva futurističkih publikacija „Savez mladeži“ i „Hileja“, zajednička Moskvi i Petrogradu. Ruskih futurista imade velik broj; oni su davali već i futurističku operu „Pobjeda nad Suncem“, koju je na riječi Kručenihovala skladao prvi ruski futuristički komponista Maľušin; na skupštinama prave takove škandale, da su prva dva moskovska futurista, Burljuk i Majakovski, morali biti isključeni iz umjetničke akademije, a hode u šarenim odijelima i s naličnim obrazima, što su odmah od njih preuzele krasotice, što se u noći šecu na Kuzničkom mostu.

U slikarstvu neidu oni svi istim putem: kraj kubističkih risarija raznih portreta i „nature morte-a“ kraj šarenih platica, koja su djelomice izbojadanisana, a djelomice pokrita raznim priličijemim zlatnim zvijezdicama, slovima izrekanim iz novinskih naslova i čitavim trakovima obojadisanih tvari, više mirno razni „nature morte“ ne samo sa čašama likera, na kojima su prilijepljene tiskane vignete, nego i s kiticama čudnovatog cvijeća.

Ruski futuristički pjesnici izlaze u javnost veće treće godine izdavajući različite tekste i samostalne zbirke od 4-6

Dakako uz taj omjer lako će bit francusko — ruskoj vojsci s Njemačkom i Austrijom, tim laglje, što će Austrija bit prisiljena imat budno oko na Balkanu, dok Italija, kao treća u trojnom savezu, mogla bi na sebe upravit nekoliko francuskik zborova.

Bojkot!

Spljetska „Sloboda“ donosi ovaj članak, koji najbolje karakteriše kakovo je „Naše Jedinstvo“ i kakav je njegov urednik, koji pjeva svako toliko „mile lala“ i našim šibenskim diplašima:

„Mjesec je dana, da izlazimo poslije štrajka i još niti pera ne umočimo da spomenemo jedno ime i jedan list, koji izlazi u Splitu na sramotu Splita. Mučali smo, vjerujući da u Splitu svak čestit znade tko je i što je on, a za deketive i špijune nije nam ni stalo. I pogadjali smo u tome, ali smo se varali u drugom: zaboravili smo da osim Splita opstoji još i provincija, neupućena i bez poznavanja prilika, koja može lako da nasjedne frazama kojim taj list prostituiše i sam pojam čovječanstva i narodnosti, čim ga spomene. I vidjeli smo da nam je dužnost omrljati se blatom, zadupsti perom u sve prljavštine koje taj list drže na životu i — reći svima koji još drže do ponosa ovog poštenog grada: dokle će se dozvoliti sve ovo?“

Pišemo to baš u ovom času zato, jer je u ovom času baš prekipjela čaša. Ima već dugo i dugo, da taj list sramoti dobro ime našeg grada, da vrijedja sve šta je čestitijeg u mjestu, da ruje proti svim dobrim stvarima, da služi sa stovarišće svih denuncija, insinucija laži i uvreda, da je u službi svih protunarodnih elemenata, svih detektiva, komesara itd. ali ovih dana, on je postao organom policije proti svim našim slobodama i svetinjama. branilac onih koji su proti nama pripravljali dinamit i revolvere, dakle branilac jedne najniže razbojničke rulje i — konačno: branilac onih koji nas dnevno vrijedjaju i psuju, branilac rulje koja je napadala djecu našu u Trstu. Dva zadnja broja tog lista su prosti panflet proti hrvatstvu i ogavna pljuska čitavom neodvisnom Splitu.

Već broj od subote zapanio je sve. Ogavna obrana dinamitaša, koji su mogli da bace polovinu našeg svijeta u zrak, ližanje talijanskih kaponja, crna laž, da je u povorci koja je dočekala naše djake bilo tek 300-400 osoba itd. itd., iznenadila je i one koji su na bezobraznost tog

strana. Lani izdali su cijeli almanak „Čuška općenitomu ukusu“, a sada novi „Mlječko kobilica“. Već naslovi ovih almanaka — kao i nazivi spomenutih slikarskih društava i samostalnih knjiga — pokazuju, da se većini nekih futurista radi samo o senzaciji. Glavni njihovi pjesnici jesu Velimir Hljebnikov, Igor Sjeverjanin, Vasilje Kamenski, A. Kručeni, David Burljuk, Vasilsk Gnjedov, oko kojih se kupi niz ostalih. Tudjincu je teško prodrijeti u njihove „stihove“, jer u velike stvaraju nove riječi, jer upravo siluju i sasma mijenjaju rusku sintaksu, jer riječi pojedinih izreka pišu sve zajedno ili opet svaku slovku posebice. Upravo izišli stihovi „Goli medju odjenutima“ od Kravcova i Kamenskoga, tiskani na tapetama, pružaju u tom pogledu gotove rebuse: strane stihova izgledaju ovdje kao vrlo divlji inserati, na njima imade bezbroj risarija, četverokuta, slova i drugog. Tu zuje automobili i aeroplani, tu se nalaze usklici uznešenjaka, koji nalikuju zvucima hropnje čovjeka, što nemirno spava a imade ovdje i glasova vojničkih trublja.

Vrlo poučan je zadnji almanah: uzalud u njem tražite nešto futurističkog; autori s velikim naporom slažu stihove ne samo

PODLISTAK

Nove struje u Ruskoj poeziji.

Mlada ruska poezija stoji danas u znaku traženja novih puteva. Rusija imade velike moderne lirike ali ovi spadaju u generaciju, koju najmladji smatraju već preživjelim, to su dekadenti i simbolisti, medju koje se ubrajaju Balmont, Solobug, Blok, Ivanov, Brusjov, Bunina, Kuzmin i dr., — sami pjesnici i književnici, od kojih je većina tek dosegla vrhunac svog stvaranja. God. 1905. počinje u ruskoj i u poljskoj poeziji novo doba; tada je i Balmont počeo pjevati proletarijatu, a Brusjov je proglasio da je „pjesnik uvijek uz puk. kad zahuja bura“. Premda to estetičari smatraju izdajstvom čiste umjetnosti: ni Balmont, ni Brusjov nisu je izdali, a baš njihov primjer svjedoči, da se ni pjesnik ne može oteti uplivu svoga doba. Ono, što je došlo iza njih u ruskoj poeziji, to su tek počeci, koji treba istom da sazriju, a da uzmognu vršiti odlučan upliv ili pobuditi reakciju.

Danas je i još teško upoznat se s novom ruskom literaturom: impresionističke

i krasnoslovne studije o pojedinim autorima, ili polemičko-kritički članci, kako ih nalazimo u onim raznim knjigama „silhueta“ i „portreta“, kojima je natrpano knjižarsko ili novinsko tržište, ne će nam mnogo poslužiti za orijentaciju, a stvarnih, objektivno informativnih knjiga o zadnjim periodama nema. Tim vrijedniji nam je pokus Valerijana Brjusova, koji je u tri članka u zadnjim svescima „Ruske Mysli“ pod naslovom „Nove struje u ruskoj poeziji“ išao za tim, da prikaže nastojanja spomenutih „najmladjih“ u ruskoj poeziji. Dakako da V. Brusjov, koji je glava ruskih simbolista, polemizira s tim novim strujama, koje su istupile protiv simbolizma, pa nastoji da obrani svoj smjer i svoje prijatelje. Ali ako se ovdje odstrane tendenciozne partije, pa se njegovi izvodi nadopune onim, što je na drugoj strani objektivno o tom najnovijem smjeru ruske literature rečeno, može se steći prilično jasna slika o tendencijama, najmladjih u ruskoj poeziji.

Sveopću pozornost svračaju na sebe danas ruski futuriste. Talijansko-francusko gibanje, što ga je izazvao Marinetti, nije nigdje naišlo na takav odaziv, kao u Rusiji, koja je žedna senzacija, te se hvata

svakog sredstva, kojim bi se mogla senzacija pobuditi. Pa dok se kod nas o futurizmu u opće ne može govoriti, dok je Čeha futurizam našao pristaša jedino medju likovih umjetnicima, a istom posljednjih mjeseci i medju pjesnicima i dok Poljaci takodjer imadu od sada tek nekoliko futurističkih slikara, — dotle se futurizam u Rusiji već nekoliko godina proživljava uzbuđujući sveudilj duhove.

I ruski se futurizam raznio od Marinettia, koji je nedavno posjetio Moskvu i Petrograd, te u Moskvi dižao nekoliko predavanja, od kojih se zadnje svršilo sa škandalom, što ga je izazvalo nipošto ne-futuristička publika, na koju su razlaganja početnika futurizma učinila najbolji utisak, i koja je znatiželjno pratila novinske vijesti, kako je Marinetti dođuše polazio u noći u moskovske kabarete, ali kako nije ni zaželio, da vidi krasni Krem: s njegovim „starim“ umjetninama, — nego futuriste, kojima je i Marinetti kicoš, dostojan da bude poput Puškina i Dostojevskog „zbačen s Parnasa Sadašnjosti“.

Medju ruskim futuristima imade nekoliko skupina: egofuturiste, kubofuturiste neofuturiste i sl. združeni su u nekoliko društava — kao na pr. u Moskvi „Oslov

plina je velika, demokratski je duh u vojsci. Između oficira i vojnika nema pregrade, oni se ljube i vole, bratski.

Ta sila imponuje bez sumnje i ne može se odrediti nezainteresovanost pri takvim okolnostima. I Srbija je doista velika, ne u smislu riječi velika prostorom zemlje ili velika svojim kulturnim šovinističko-nacionalnim aluzijama, ne: ma je velika po svojoj nutarnjoj konsolidaciji, po svojoj nutarnjoj jačini i po svome kulturnome stepenu, po svojoj organizaciji u radu, po svome nacionalizmu, po svojoj svesti.

Ona nema ništa u sebi što bi bilo suvišno. Ni izdaleka njoj ne smije se pripisivati nacionalni šovinizam prema vani, a naročito ne prema Hrvatima. O tome pišu vam što prijete.

Ona je *Pijemont*.

A.

Sukobi medju djaštvom.

Primamo iz Trsta pod. 5 ožujka:

Već od par dana, hrvatsko-srpska-slovenska omladina na višoj trgovačkoj školi „Revoltella“ u Trstu, bila je izložena višestru napadajima sa strane talijanskih polaznika te škole, s razloga što međusobno razgovara u svom materinskom jeziku!

U utorak, za vrijeme odmora, dok jedna grupica hrvatskih djaka, razgovarala kao obično hrvatski, navale tridesetak talijanskih djaka, uz poklike: „fora i ščavi“, „andè a casa vostra“, na nju, i prisilili ih ostaviti aulu.

Poslije podne sastadoše se svi hrvatsko-srpski-slovenski akademici na dogovor, te izaslala odaslanstvo k direktoru „Revoltelle“, da zahtijeva zadovoljštinu za nanešene im uvjrede i garanciju da se slični događaji ne će opetovati, i da ne će biti vrijeđani u svojim narodnim čuvstvima, inače da ne preuzimaju nikakvu odgovornost za događaje, koji bi se eventualno zbili. Direktor „Revoltelle“ Dr. F. Savorgnan, obećao im je, da će nastojati mirnim putem izgladiti stvar, a u slučaju da to ne bude moguće, suspendirati će predavanja. Ali s razloga, što talijanski djaci, ne samo da ne htjedoše dati hrv. srp. slovenskim djacima zadovoljštinu za nanešene im uvjrede, već dapače oni zahtijevahu zadovoljštinu, što bi ih hrvatsko-srpski-slovenski djaci provocirali, škola je bila privremeno zatvorena.

Neki profesori, zamoliše naše djake, da ne iznose stvari u javnost: dok sami talijanski djaci uzprkos toga, brzo izvještije „Piccolo“ o događaju, koji je, naravno, donio to na svoj način, tako da su hrv. srp. slovenski djaci morali poslati mu ispravak, i iznijeti u našim novinama točan izkaz o događaju. Nar. zast. Dr. Rybaž kad je doznao za stvar, intervenirao je kod namjestnika, i za tim odputovao u Beč, da interpelira u parlamentu. Eto tako stvar stoji, pa je čudnovato da talijanski akademici, drže za provokaciju kad hrvatsko-srpska-slovenska omladina obći međusobno u svojoj materinskom jeziku.

Smatrati za provociranje i samo obćenje u jeziku, koji nebi bio talijanski?! U istinu čudnovato!

V. V.

Austrijski častnik kao špijun.

Neko vrijeme nazad obiluje naša monarhija prljavim aferama špijunaže. Jedna takova parnica bila je završena ovih dana u Beču, Okrivljeni nadporučnik A. Jandrić, kojeg prikazuje gornja slika, osuđen bio na vješala: uslijed priziva bila mu promijenjena kazna u 19 god. teške tamnice.

Sjećajte se Družbe

SS. Ćirila i Metoda.

Iz grada političkih iznenadjenja.

Šibenik, 4. ožujka.

II.

Nepomirljivi politički pa čak i osobni neprijatelji dr. Vice Iljadice u Šibeniku vazda su tvrdili, da je on kula, preko koje ne može i najdiplomatskiji magarac natovaren zlatom preskočiti. Napredna stranka imala je u njega neograničeno povjerenje, dočim klerikalci bili su prama njemu zadobijeni najcrnijom mržnjom. I jedno i drugo sasma je shvatljivo i razumljivo, jer on bijaše jedan od onih, koji je visoko držao barjak naprednih idejala i jer je konsekventno progono klerikalizam.

Dosta je pročitati jedan godišnjak njegovog „Naprednjaka“ a da se uvjerite kakovom je on ustrajnošću pobijao klerikalnu struju.

Dulibić, kao provadjač klerikalno-austrijskog zarobljenja, bio mu je u očima crn poput vrage i on je prema njemu gojilo specijalnu mržnju. Ta mržnja očitovala se naoseb u tome, što on, dr. Vice Iljadica, nije nikad ni osobno dolazio u dodir s tim „predstavnikom najcrnijeg reakcionarstva“, kako običavaše sam kazati. Jednako specijalnu mržnju gojio je i prema svim današnjim Dulibićevim satelitima, koje ovdje nije vrijedno niti spominjati. Dokazom svemu ovome neka posluži to što Dulibić na lantskom sokolskom plesu nije htio da pruži ruku dru. Vici Iljadici, dočim je sa Krsteljem i Drinkovićem još i novembra 1913. svake večeri drugovao.

Nakon glasovite pak skupštine u općinskom kazalištu, na kojoj je Krstelju dato povjerenje, jednog dana pokuca na vrata stana dr. Iljadice nitko drugi već glavom Dulibić. Svijet se pitao odakle ta golema promjena, ali o tom nije znao nitko ništa da pozitivna kaže. Danas pak znamo pod izvjesno, da je dr. Vice Iljadica negdašnji revolucionarac i slavjanin i t. d. poručio Dulibiću da bi imao nešto s njime govoriti. Dr. Dulibić razumio je na tel željicu i poručio mu: „ne treba da dr. Iljadica dođe k meni, ja ću doći k njemu“.

I došao je, ali taj je pohod bio fatalan po ambiciju dra. Vice Iljadice i njegovu prošlost.

Od tog dana, sve u potaji i bez znanja stranke, dr. je Iljadica vodio kojekakove pregovore sa dr. Dulibićem, dakako iza leđa i samo stanku ali vodstva njena. Držanje njegovo bivalo je naprednjacima svakog dana sumnjivijim, dočim prijatelji mu i znanci na uvijeni način odvrću ga od zabasala puta, preklinjući ga da stane, jer da će se uvaliti u bezdanj ponor. Uovoljena na lukavi način ambicija dr. Vice Iljadice, nije mu dala, da okrene stazom, kojom je krenuo nizbrdice, jer ono, što mu je obećao dr. Dulibić nije mu znao obećati dr. Krstelj ili dr. Drinković. Ova dvojica, prostodušni, ali i pošteni, nisu ni slutili, da dr. Vice Iljadica ide stalno zatim da izrabi ovu novu konsolidaciju i kooperaciju pravaškog liberalnog krila i napredne stranke; pak je zato uspio Dulibić, jer je ovaj znao da izrabi povrijedjenu mu taštinu i zadovolji ambiciju, pa makar i lažnim obećanjima, jer nigdje ne stoji pisano da bilo u kojoj formi klerikalac mora da izvrši ono, što je obećao.

Ovaj posjet izrazitog klerikalca Dulibića učinjen izrazitom antiklerikalcu dru. Vici Iljadici izazvao je ne samo u Šibeniku, već i u čitavoj Dalmaciji ne malu senzaciju. Kao što pametan čovjek ne može pomisliti, da se skrajnici magnetski mogu da spoje, jednako je bilo neponjatno da će jednog dana Dulibić začu u kuću dra. Iljadice i s njime na dugo šaputati. Dr. Iljadica uzimlje za izliku pristojnost, dočim zaboravlja, kako mu Dulibić nije htio da pruži ruku u času općeg izmirenja stranaka. Šta je pak dr. Iljadica govorio sa Dulibićem, to ni danas nitko ne zna, skori će izbori pokazati suštinu tog razgovora.

Nakon posjeta i fatalnog ovog intimiteta, počeo je dr. Vice Iljadica da po malo kako bismo rekli „šijava“ i to šijavanje i „bordžanje“ dovelo ga ni više ni manje već u tabor, nad kojim vode kontrolu skup Pappafava i Dulibić.

Porazna ova činjenica na prvi mah izgleda gotovo nevjerovatnom, dr. Iljadica na to je lukavo i računao i da paralizuje neugodni ili baš senzacionalni dojam, što ga je na čitavo dalmatinsko javno mišljenje proizvelo saopćenje napredne stranke sa isključenjem Iljadice iz stranke, stao se prati u na novo oživljelom „Naprednjaku“ ali tako kukavno i uvijeno, da su čak njegovi sumišljenici (a tih je vrlo malo izvirgavali ruglu to pranje, koje se najviše sastoji u izmoranjanjima a odlikuju se drvenom logikom.

Negdje u kolovozu pr. god. kad su se vodili pregovori između napredne stranke i liberalnog krila pravaške stranke, poručio je pismeno dr. Vice Iljadica potonjima, naime Krstelju i Drinkoviću, preko tri pripadnika napredne stranke, da će nastaviti započetim smjerom, da će s njima u kooperaciju, samo da se sruši klika dra Dulibića.

Tog svog obećanja dr. Vice Iljadica do danas izvršio nije, a čini nam se da i ne će. U tom nas ubjeduju događaji zadnjeg Karnevala, koji nam je donio upravo senzacionalnih otkrića. Na plesu „Kola“ listom pohriše diplaši sa Dulibićem i još nekimj obskurnim ličnostima i tu se pilo i nazdravljalo sve u šesnaest. Dr. Vice Iljadica dakle otvoreno je pokazao pakt između njega i Dulibića, što više, on se Dulibiću potpuno podvrgavao. Nekoliko pak dana prije plesa pisao je u „Naprednjaku“ da on, dr. Vice Iljadica, ne odstupa od svojih načela — naime naprednih, nacionalističkih i liberalnih. — Da je to bilo jedino za opseniti prostotu svjedoči činjenica prije citirana, jer lani naime 1912., Dulibić i družina ne htjedoše se naći za živu glavu u nekadašnjem rasadniku naprednih idejala, naime u „Kolu“.

Velik broj dosadanjih pristaša, koji su plesu prisustvovali, videći očiti konubinat dr. Iljadice sa Dulibićevim diplašima, demonstrativno ostaviše dvoranu, a da se više nikad u nju ne povratije.

I tako danas vidimo po Šibeniku javno šetati dra. Vicu Iljadicu sa najcrnijim klerikalcima, dočim je u dnevnom saobraćaju s kurijom i raznim kanonicima.

Ovo je blijeda slika svega onoga, što se u Šibeniku dogodilo i događa i opetujemo, da nam je čisto žao, što je Karneval tako rano svršio, jer bi nam bio donio još svu silu iznenadjenja i senzacija.

Ovijem dakako mi nismo svršili, jer imamo toga dosta još da rečemo, što nipošto ne će biti na diku bivšem podpredsjedniku napredne stranke u Šibeniku.

Dr. Vice Iljadica može se i dalje prati ali mu to pranje pomoći ne će niti će moći da dokaže, da se nije ispoljio u čistog pristašu političkog kursa, koji danas zastupaju biskup Pappafava i Dulibić.

Razjasnit ćemo još štošta.

NAŠI DOPISI.

Rogoznica, dne 15. prosinca 1913.)*

U „Hrvatskoj misli“ br. 43. od 10. prosinca pr. g. izašao je jedan članak od nepoznatog dopisnika, koji je naperen protiv mjesnog postmajstora gosp. Mijalića i njegovih listonoša. te pošto se dopisnik nije potpisao, istini za ljubav ne možemo a da ne ustanemo na obranu gosp. postmajstora, koji na nikakav način ne zaslužuje onakvo klevetanje.

Nije istina da je nama kao trgovcima i ostalim zanimanicima ikada palo na pamet kao da nemamo povjerenja u Poštanski Ured, niti da je itko ikada od kada je ovdje za postmajstora gosp. Mijalić šiljao pisma preko privatnih osoba, radi toga što bi gojili neko nepovjerenje napram poštanskom uredu; naprotiv je istina da gosp. postmajstor Mijalić zaslužuje svačije poštovanje, priznanje i hvalu.

Nije istina da u uredu vladaju ikakve nepodopštine, dapače je živa istina da gosp. postmajstor vrši savjesno svoju dužnost i na svačiju zadovoljnost.

Nije istina da gosp. postmajstor ima u uredu kancelariju agenta brata Bepa Bele, već je sveta istina da gosp. postmajstor poslije nego je svršio savjesno svoje satove službe, slučajno kada mu brat ide na put, što se dogagja tek godišnje jedan a najviše dva puta. opremi parobrod, koji dolazi samo jedan put sedmično; s time ne samo što se ma baš nikome i nikome ne nanosi niti najmanja šteta ili konkurencija, nego je dapače to velika usluga, koju čini strankama izdavanjem teretnica ili putnih karta, jer kada im to ne bi učinio, stranke bi svoju robu morale kod kuće držati, a ne šljati, pošto parobrod bez propisanih dokumenata ne krea nikakvu robu, a time bi opet ogromna šteta bila najviše trgovcima, a onda zanimanicima, a najveću bi pak štetu imali svakako ribari, koji bi svoju ribu naravno morali baciti opet ondje, odakle su je s teškom mukom ulovili.

Na denunciju dopisnika da se seoski listonoše mešetari, mislimo da se nebi trebali ni osvrnuti, ali pošto se osvrtno na jedne, rado ćemo i na to malo da pregledamo: Seoski listonoše uslijed male plate koju imadu mislimo, da im Ravna-

*) Domosimo, i ako malo okasno, nakon što smo se iscrpivo izvjestili o povesnatoj istinosti ovog dopisa. — Ured. —

teljstvo dozvoljava, poslije nego su svršili svoju službu u potpunim redu, da se bave i privatnim poslovima e da uzmognu svoju obitelj prehraniti, jer ako nebi radili tako, onda bi možda dopisnik imao i pravo što kaže, da bi se pisma otvarala, ali nema pravo barem da ih kritizira, da poštemin kruh zaslužuju nakon što su savjesno svoju službu svršili.

Što se tiče da se pisma otvaraju i time uredovne tajne izdavaju, možemo mirne duše cijelom svijetu posvjedočiti, da se to nama trgovcima i zanimanicima nije nikada dogodilo, a niti nijesmo nikada čuli, od kada je ovdje gosp. sadašnji postmajstor, da se je išta slična kome drugome dogodilo, a priznajemo da smo svuda i uvijek od svakoga čuli kako gosp. postmajstora samo hvali, a nipošto kući.

A pak na tužbu dopisnika da se pošta dijeli poslije dva dana i dapače i tri dana, a da se katkad i izgibi koje pismo, opaziti nam je: Nama, a niti drugome, nijesmo čuli da je ikada pismo pomanjalo, a ako je kada koje pismo kasnije došlo u naše ruke nego je moralo, znamo za što to biva. Više puta dogodi se, da pismo zakasni, al se odmah zna čemu, jer po pismu, odakle je poslano, naznačen dan ne sastaje se sa danom pečata onog pošt. ureda, gdje pismo bilo predano, dakle tome poštanski ured u Rogoznici nije kriv, ako je sam trgovac kasnicio ili zaboravio impoštirati pismo, ili pako ako je postanski ured od poslanja kako god nehotice zadržao pismo za jedan dan. Raspremanje pošte obavlja se u Rogoznici istim časom čim pošta prisprije u ured i ista se uredi, dočim u svetačne dane kad nije služba ureda, ostane pošta do sutra jutrom u uredu i tada se dijeli, dakle samo 12 sati kasnije, a ne 48 ili 72 kako dopisnik piše. Mi kao trgovci i zanimanici, koji najviše ista stvar interesira, nijesmo nikada na to se obazreli, jer mi

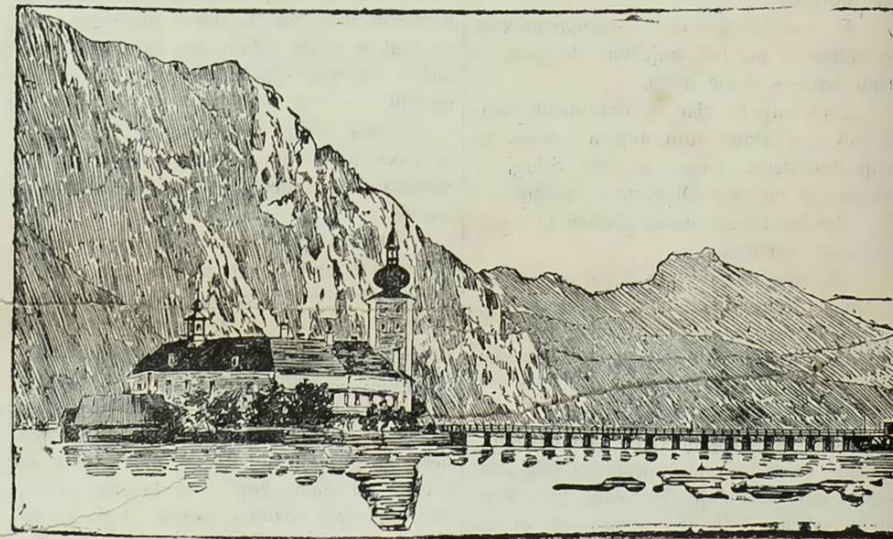
ne možemo da tražimo za naše hire, da pošta mora biti i preko zakonom odobrenih satova otvorena, sasvim tim što se ta za sami dan kasnija razdijeljena dogadjaju samo 2—3 puta godišnje, a možda i ne niti toliko, jer i onda kada nijesu uredovni satovi zbog svetačnog dana, gosp. postmajstor ipak pošalje da se pošta razdijeli.

Na pitanje da Ravnateljstvo povede strogu istragu, mislimo da će tada dopisnik tanji kraj izvući.

Na svršetku dodajemo da gosp. postmajstor Mijalić uvijek u svakoj prigodi, što će svak da potvrdi, jest u svemu prurici ne samo nama trgovcima i zanimanicima, dali i najnižoj publici, te je ne jednom ustao iz kreveta ljeti i zimi i išao u ured poslati brzojavku ili što slična, kada se ticalo potrebe.

Toga radi mi doli potpisani smatramo dužnošću da zahvalimo gosp. postmajstoru i njegovim listonošama na svemu, što nam dnevno usluge izkazuju i nama i onima, koji nijesu ovdje potpisani, (a koji se bi rado potpisali, ali nije potreba), za sve što nan u svako doba danom i noću u svakoj prigodi priskoči u pomoć, ako te potreba n. pr. slučaj bolesti ili šta slična iziskuje, te mu dole potpisani ovim putem izražuju povjerenje, moleć ga, da ne uzima u obzir klevetanje, već da i nadalje ko i do sada vrši svoje zvanje, i sve da za sobom ostavi, jer ga neistine nemogu da dostignu, pak nek i dalje onima, kojima za svaki slučaj može biti što potreba i opet u susret dodje.

Benedikt Grba — Petar Lušić — Tomas Bago — Julij Caparin — Blaž Radić — Josip Klamuš — Ivo Mileta — Lovre Deković — Juraj Ranko — Bene Lušić — Frane Lovrić — Marko Lušić — Lovre Medić — Antun Mileta — † di C. Sbiš — Marin Bego — Ivan Lušić.

Grad nadvojvode Ivana Salvatora (Ivana Orta) na gmundenskom jezeru, koji prekupilo društvo „Zelenog Križa“ za 200.000 K.

Trogir, 5. ožujka.

(Družbin ples, općina i naša gospoda). Družbina podružnica u Trogiru sastoji od nižih slojeva pučanstva, pošto naša gospoda, koja se kupe oko općine, ne misle i ne osjećaju ono što bi imali osjećati, ne samo to, već nastoje, da osujete svaki rad na narodnome polju.

U subotu dneva 21. veljače, družbina podružnica sa mnogobrojnim odličnim plesnim odborom obojega spola, dala se na najozbiljniji način rada, da što bolje i ljepše uspije, sa moralne, financijalne i materijalne strane.

U prvom redu bijaše plesnom odboru, da zamole općinsko upraviteljstvo za ustupljenje općinske dvorane, koje je ustupilo, ali pod nazorom općinskog redarstva, [pri ulazu i za legitimiranje odnosnih krabulja, buduće su i krabulje imale pristup. S time možemo kazati, da je i općinsko redarstvo sudjelovalo, po naredbi općine, kao odbor plesa, pa još, pri svršetku plesa, kako po običaju kod mladeži, da se megu sobom porazgovori, a redarstvo, na broju dva, dogoše, na najneuljudniji način, naravski po zapovjedi općine, kako sami izvaviše, te zatvore ustupljene prostorije, tako da su morali izići.

Kako uz općinsku dvoranu leže i prostorije Narodne Čitaonice, kako vazda tako i sada, plesni Odbor zamolio je najljepšim načinom, da im se ustupe, na što primiše odgovor, kojemu je suvišan komentar. Naprosto time željeli su da osujete tu zabavu jer poručite da oveća soba, koja je centrum zabavnih prostorija, i u kojoj je bi-

ljard, ima stajati cijelu noć zatvorena, te da naslonjači i sjedalice premjeste u dotičnu zatvorenu sobu, e najmanje pokvarenje i zamrljanje da mora biti namah popravljeno.

Do čega smo došli? Pitam, a do čega ćemo još doći?

Ipak sa svim tim šikanacijama sa strane općine i Čitaonice, još veću su korist družbi dali, jer je svatko radje hrlilo, i sve što je bilo boljega i vigenijega tu se našlo i dalo obol za svoju družbu. Sakupilo se oko 500 kruna.

Na isti način preko večere sakupljalo se je u Škrabicama, a to sve inicijativom predsjednika plesnog odbora Dr. Rubignoni-a.

Naprijed za družbu!

PRIVREDA I TRGOVINA.

Pitanje vina u budućem carinskom cijeniku. Kako je poznato, Trgovačke i Obrtničke Komore na sastancima trgovačko-političke centrale svezu u Beču (institucija sastavljena od združenih trg. i obrtn. komora i centralnog saveza industrijalaca u Austriji) pripravlja materijal i raspravljaju osobito u pogledu novih trgovačkih ugovora i autonomnog carinskog cijenika. Glede važnijih carinskih stavaka bivaju sastavljeni posebni stručnjački otsjeci dok dotični referat vodi ona komora, kojoj je povjerenje dotična carinska stavaka. Na 11. tek. mjeseca ima se konstituirati odsjek za stavku: vino. Spljetska komora bila je pozvana da poš-

Ije jednog delegata, koji će zastupati također i Dubrovačku komoru a „Udruživa trgovaca vinom“ sa sjedištem u Spljtu pozvana je da pošalje dva delegata. Jer će se na sastanku 11 tekućega pretrpjeti eventualno sniženje uvozarine za vina za križanje, isti su delegati dobili nalog da se sa svim silama protive svakom sniženju jer bi za naša vina za križanje i u opće za naša jaka vina ma kakovo sniženje uvozarine bilo upravo katastrofalno. O dalnjem razvitku pretrpavanja tog predmeta odlučne ekonomično važnosti za našu pokrajinu biti će upućeni osobito naši domaći faktori e da se po što po to ostrani prijeteća pogibelj da u budućem carinskom cijeniku bude stvorena kakva nova klauzula o vinu.

POLITIČKE VIESTI.

Iz parlamenta.

Otvor parlamenta.

Odmah na početku sjednice, počeli su i Česi opstruirati isto sa formalnim prigovorima na poslovnik. Predsjednik je oduzeo većini govornika riječ, što je izazvalo veliku buku. Njemački zastupnici su provocirali češke sa neprestanim poklicima: Svaha! Svaha! policija! i sličnim. Presjednik je morao konačno dignuti sjednicu. Poslije sjednice sastali su se predsjednici klubova, ali se ni tu nijesu mogli složiti. Sjednica parlamenta je bila zaključena, a da se nije niti počelo sa dnevnim redom.

Interpelacija radi događaja u Trstu.

Zastupnici Vuković, Mandić i Ribarž predali su interpelaciju radi zlostavljanja jugoslavenskih djaka na Revoltelli u Trstu, gdje su ovi bili od Talijana napadnuti samo zato što su između sebe govorili u svom materijem jeziku.

Talijanski fakultet i Jugoslaveni. Prijetnje opstrukcijom.

Talijanski zastupnici su predložili da rasprava o talijanskom fakultetu dođe na dnevni red u dojučerajnoj sjednici. Većina je to prihvatila. Slovenci na to viču: Živila opstrukcija! Izjavljuju da zaključak kuće znači za njih provokaciju. Najavljuju da će se pridružiti opstrukciji i nepopustiti dok god rasprava o tal. fakultetu bude na dnevnom redu.

Pregovori sa Česima.

Da se dobije vremena za pregovore sa češkim opstrukcionistima, dojučerajna sjednica parlamenta bit će tek u četvrtak. Govori se da bi vlada bila pripravna, da udovolji Česima, raspisati izbore za češki sabor.

Izbori u Bosni.

Kod popunitbenih izbora u kuriji muslimanskog veleposjeda, pobjedio je kandidat ujedinjene muslimanske organizacije, beg Kulenović.

Srbija i Sv. Stolica.

Rimski dopisnik lista „Echo de Paris“ javlja iz Rima: „Dogovori su između Sv. Stolice i predstavnika srpske vlade g. Bakotića, glede konkordata prekinuti, te se ne zna, kad će se nastaviti. Premda je teško doznati za uzrok radi kojega su pregovori prekinuti, ipak svi drže, da se to ima pripisati uplivi Austrije, koja bi se u slučaju, da bude sklopljen konkordat sa Srbijom, morala odreći protektorata nad katolicima u srpskim zemljama.“

U službenim su srpskim krugovima uvjereni, da će se pregovori opet nastaviti i da će srpska vlada sa svoje strane sve poduzeti, da sretno budu privedeni kraju. Da se Bakotić još uvijek nalazi u Rimu, a to je i opet dokaz, kako se i on nada, da će se pregovori nastaviti.“

Potpni prelom česko-njemačkih pregovora.

Na nedjeljnoj konferenciji svih bivših njemačkih zastupnika na českom saboru bila je primljena sa strane sviju stranaka, osim agrarne, koja je već na početku ostavila dvoranu, slijedeća rezolucija:

„Skupština odbija vladom predložene elaborate kao čisto neprispusnu bazu za početak kompromisnih pregovora, i zahtijeva da isti budu opozvani a predloženi takovi, koji pravednim načinom odgovaraju temeljnim zahtjevima njemačkog naroda u Češkoj.“

Poslije ovoga ne može biti sumnje, da će u četvrtak parlament biti otvoren uz najradikalniju opstrukciju sviju čeških stranaka. Na dnevnom redu carevinskog vijeća stoje prevažni državni predlozi kao vojnički kontingent, zakon o bosanskim i lo-

kalnim željeznicama i t. d. pak ne bude li zastupnička kuća sposobna da radi, sjednice će se pojaviti opet strašilo para-grafa 14.

Navodno se spominje da će grof Stürgelj još jednom pokušati predočiti Nijemce za pregovore modifikacijom elaborata. Pošto bi ta modifikacija mogla uslijediti jedino na štetu Čeha, a ovi — osobito sada — nijesu voljni popustiti ni za dlaku, logično je da će se izjaloviti i ovaj pokušaj šefa vlade, ako u opće do njega dođe. Grofu Stürgku je sjegurno teško konstatiranje činjenice da su Nijemci krivi njegovom neuspjehu, pak izgleda da traži način kako bi odgovornost za prelom svalio na Čeha.

Radi razlika mišljenja glede pregovora nastala je kriza i u njemačkom nacionalnom savezu a kako se daje zaključiti iz brzojava, došlih iz Beča, savez se je skoro potpuno raspao. I ovo će imati dalekosežan upliv na daljnji razvitak parlamentarne situacije. Perspektiva u blisku budućnost je veoma slaba pak, ne pristupe li Nijemci u zadnjem času pregovorima na bezuvjetnom temelju vladinih predloga, možemo se sigurno nadati iznimnim mjerama vlade.

IZ GRADA I POKRAJINE.

† Ivan Miaković, trgovac, preminuo je u noći između 5. i 6. t. mj. nakon kratke, ali teške bolesti. Jutros mu je bio sprovod. Laka mu bila zemlja, a obitelj i svojiti naše saučeske!

Prevejanci. Dokle dopire prevejanstvo diplaša vidjelo se sinoć, kad su name htjeli čistom prevarom, da primame glazbare bivše „Šibenske glazbe“ i da ih pod firmom nove diplaške glazbe dovedu, da sviraju u sprovodu pok. I. Miakovića. Treba znati, da je pok. Miaković bio glazbar „Šibenske glazbe“ za puno i puno godina, bio je izvrstan klarinetista. Prigodom njegove smrti sjetio se diplaši, koji na svoj način izabraše nekakvu novu upravu „Šibenske glazbe“, da bi morala svirati glazbu u sprovodu pok. Miakovića. No, kako su svi glazbari bivše „Šibenske glazbe“ otvoreni protivnici diplaštva, diplaši ih htjedoše primamiti pod izlikom, da dogju svirati u sprovodu „svom kolegi“ makar u kojemgd odijelu. Kad se glazbari dosjeliše prevejanstvu i varci, otkloniše svi složno poziv, a počastije uspomenu kolege na drugi dostojni način. Eto, kakovim se sredstvima služe diplaši, oni diplaši, koji su znali uskratiti opć. glazbila za sprovod pk. Stipe Dunkića, kojemu je „Sokol“ htio poslat glazbu. Diplaši to uskratiliše sasvim da je pok. Dunkić bio njihov, samo da ne bude stvoren precedens, po kojemu bi poslije drugom sokolašu *ne njihovu* morali doslijedno jednako dozvoliti opć. glazbila. Tako daleko ide njihova mržnja i još su htjeli, da ih glazbari poko no poslušaju. Ma šta su mislili, da će im glazbari biti robovi za to, što su dotični diplaši u c. k. opć. odboru? Oš, grivo!

Hrvatskom Sokolu da počasti uspomenu blagopokojne Dumice Belamarić Lukine darovalo je obitelj Mato Gojanović-a pok. Stipe K 2. — Darovatelju najljepše zahvaljuju.

Uprava Hrvatskog Sokola.

Plesni vjenčić. Na sveobću želju svojih članova, Hrvatski Sokol, počamši od sutra držat će svake nedjelje plesni vjenčić u društvenim prostorijama. Početak u 8 sati večer.

„Nek se bistr!“ Uprava bolnice i ludnice u Šibeniku još nije potražila ispunjenje zakupnih zahtjeva sa strane opskrbljača mesa, koje je svegi tražila od drugih natjecatelja.

U koliko smo obavješćeni, mjesto mesa srijedom i petkom prima se nekoliko kg. dobre i debele ribe. U čudu smo, i ne možemo da shvatimo, kako se nemoćnici mogu da krijepe bolje dobrom i debelom ribom, nego li dobrom govedinom, teletinom i janjetinom.

Po obavjestima doznajemo da je o-skrbljač dne 2/3 t. g., poslao meso od vola, koji teži kg. 120; mješte kg. 250; i to tri četvrtine prednje s vratom, a jednu četvrtinu zadnjeg; što ne bi smio dati, a niti ugledna uprava primiti, po njezinim zahtjevima i po obvezi opskrbljača.

Po zahtjevima iste uprave, moralo bi da budu tri četvrtine mesa od vola, koji teži kg. 200—250; jer se računa da bolnica treba samo kg. 150, t. j. ne bi smjelo da bude nego tri četvrtine od vola, t. j. jedna prednja bez vrata, a dvije zadnje sa štrakulom i ombulom, i baš tri cijela komada, a ne u 4-5 komada za kg. 150.

Pečati moraju biti čitljivi, da svjedoče je li meso volovsko ili kravlje, pa bilo kod prednjih ili zadnjih dijelava.

Ne bi željeli istaknuti girica mješte trilja. Kolodvor Perković. Mesari.

Za asanaciju opć. financija. Uprava društva opć. činovnika u Dalmaciji povodom jednog referata, koji joj je stigao od društvenog jednog člana, razaslala je na sva opć. upraviteljstva upit, da se ista izjave o pitanju. Taj referat sadržava takav predlog, koji, kad bi se otvorio, značilo bi riješenje jednog od najzamašnjih ekonomskih pitanja za općine dalmatinske t. j. pitanja njihova financiranja bilo za vrijeme časovite nužde, kad opć. pririze ne teku još u opć. blagajnu, bilo za zajmove, koji bi zahtjevali višegodišnje ili čak amortizacijom utruće.

Imala bi se naime ustanoviti kreditna zadruga dalmat. općina na ograničeno jamstvo i uz zadrudne udjele stanovitog iznosa, od kojih po jedan imala bi uzeti svaka općina, a i po više prema stanovitim razredima, u koje bi se svrstale općine polag osobitih načela n. pr. ekonomske njihove snage itd. te prema visini dozvoljenog im kredita. Osim jamčenja zadrudnim dijelovima, imalo bi se proširiti zadrudno jamstvo na neki višekratnik iznosa zadrudnog dijela, kô što se to radi kod poreznih odmjerenja ili taksa. Prema zadrudnom jamstvu postigao bi se kredit i kod Zadrudnog Saveza, u koji bi se kreditna zadruga dalm. općina učlanila, tako da bi mogla odmah prve godine udovoljiti potrebama općina glede predumja za tekuće izdatke na račun priljeva. Kasnije, prema napredku zadruge, davali bi se zajmovi na višegodišnju otplatu, pak i uz amortizaciju, a za to bi zadruga mogla isposlovati pogodnost izdavanja zadružnica na temelju odobrenih zajmova općinama, koji bi se zadružnice lako plasirale.

Ovakav pothvat ispaao bi na diku i korist pokrajine, jer bi se za zajmove općinama upotrebljavao samo *domaći* novac, te bi susjedno korist od istog ostajala doma, a otpale bi nadalje one poteškoće i žrtve, koje sada općine moraju trpjeti za postignuće i najmanjeg predumja od banaka, osobito ako su te banke strani zavodi. Svakako korist bi nastala i od jeftinijeg kamatnjaka, uz koji bi općine mogle imati novac od takova vlastitog zavoda.

Kad se svu općine u predmetu izraze, društvo opć. činovnika sastavit će memorandum, koji će predložiti Zadrudnom Savezu, e da bi on uzeo u svoje ruke inicijativu za eventualno izveđenje ovog pothvata i u tu svrhu sazvaio skupštinu općinskih predstavnika.

Po našem mišljenju ideja je vrlo dobra, — hoće li pak biti i toliko sretna, i načini na dostojno razumijevanje u pokrajini, to će se vidjeti. Mi ne možemo nego preporučiti, da ju se uzme ozbiljno u pretres.

Dalmatinske pokr. kazalište u Biogradu (pri moru) od natrag nekoliko dana gostuje kod nas dramske dalmatinske pokr. kazalište.

Društvo je sastavljeno samo od bano-vinskih Hrvata i Hrvatica. Društvo je mlado kao i njegovi članovi, ali ipak ozbiljno i zgodno, te veoma potrebno za naše gradove, varoši i veća sela radi dicanja prosvjete i budjenje patriotskih žustava i svjeti. Naravne nije sve savršene: eskudjevaju po pokrajini sa dvoranama koje nisu skladne za kazališne družine, bore se smaterjalnim prilikama i te sve otečava za pravi rad na prosvjetnom polju. Družinom smo se uprave iznenadili i radujemo se što smo je pozvali u svoju sredinu. „Hrvatski Sokol“ skupio je predplatu i ustupio je dvoranu. Od uspjelih prestava svidjale su se „Kasanaginica“, „Duše“, „Posljedni“, i t. d. Osim ovih komada prikazivat će se „U Znak u križu“, „Slavenska večer“.

Pokrajinskim kazalištom upravljaju gg. Pastirc-Rakarić, koji su znali stvoriti lijepe družince, ne previše velike, ali veoma zgodno za naše prilike. Bolje im uspejavaju domaći komadi, a najbolje oni iz hrvatske prošlosti, čega upravo danas najviše trebamo. Treba da gledamo slavnu hrvatsku prošlost i da se na njoj nadahnuemo ako ćemo da izvolyštimo sretnu budućnost. Toj našoj družini želimo i daljni napredak, da ne klone duhom, već da probija led, da se digne do prave umjetničke visine, da služi na čast narodu i domovini.

Satrla kola sedmo-godišnju Mariju Storić p. Marka iz Čiste Velike. Strić ju, Joso sjeo na vrh gjubra što vozio. Sekojuč volove, ona se omače i podje pod kotače. Sudbeno povjerenstvo iz Skradina konstataralo da joj ruke zdrobljene, a sva glava smrskana.

Pokušanu silovanje obavio neki Martinović Luka p. Mate na Janji Ševrdija Lukinij iz Zatona. Njemu devetnajest godina,

a njoj devet. Bi priveden u uze ovog okružnog Suda.

Sreća u lutriji je veoma rijetka, za to neka svakto, tko ju hoće izkusiti, bude oprezan. Oprezan biti, će reći, kupiti takovu srećku, koja mora sigurno jedanput dobiti, odnosno, koja ima svoju novčanu vrijednost, da se ju može u slučaju potrebe prodati ili na nju dobiti zajam bez gubitka nadaljnjog prava Igranja. Kao takova se nalazi na prvom mjestu turska srećka, koja se može naručiti glasom današnjeg oglasa „Slovenske i Hrvatske Narodne Straže“ uz mjesečnu otplatu od samo 4 kruno 75 filira. Neka nitko ne propusti nasljednog vučenja dne 1. travnja o. g., kod kojeg može u sretnom slučaju postati bogataš sa 400.000 zlatnih franaka!

KNJIŽEVNOST I PROSVJETA.

Prijateljima pučke prosvjete. ABC društvo u Zagrebu izdalo je prošle godine svoj. Hrvatski narodne kalendar za god. 1 14. u 30.000 primjeraka. Uspjeh je toga kalendara bio vanredan. Raspačana je čitava naklada, da se daljnjim narudžbama nije moglo više udovoljiti. ABC društvo izdavat će u dvostrukoj nakladi i nadalje taj svoj narodni koledar, koji je uređivan sasama u narodnom duhu, te mu je svrha da istisne razne pogubne-protunarodne koledare iz našega naroda. Svim našim novčaninim zavodima, tvrtkama i trgovcima stavljamo toplona srce, da oglašuju u taj koledar, jer će povrh toga, što pribavljaju sebi dobru i jeftinu reklamu, oglašivajući u tome kalendaru učiniti jedno rodoljubno djelo prinoseći i na taj način svoj obol za pučku prosvjetu.

„Književna Novosti“. Izašao je 6. broj ovog beletrističnog časopisa s ovim sadržajem:

Jakov Carić (Dubrovnik): Noćne pjesme: Noć na Daksi, Kroz noć lihu... Noć je crna... Kada svuda... — J. R. (O-brež): Previše mira... Za oluje. — Adam Kostelić (Karlovac): Sugestija. — M. Gotalovački (Zagreb): Kuća na raskršću (svrtak). — U. Donadini (Zagreb): Djavo gospodina Andrije Petrovića. — Fran Galović (Zagreb): Ispovijed. — Ivan Krnić (Delnice): Okajanje (roman). — Listak: O modernoj i Nazoru (M. M.). — Za jugoslavensku umjetničku kulturu III. (Kosta Strajnić, Beograd), Glazba: Dvije soareje komorne glazbe (Fl.), Saint Saens: Samson i Dalila (I. R.). — Bilješke: 25 godišnjica Svet. Čorovića (m.), Hrvatska prosvjeta (m.), Aleksa Šantić (m.), Anketu o nariječju, Mihajlo Milanović (U. D.), M. Korolija.

Pretpлата na godinu K 12. Pojedini broj-30 filira. Naručbe prima knjižara Gj. Trbojević. Rijeka.

Uprava Matice Hrvatske javlja, da je cijela naknada matičinih knjiga za godinu 1914. raspačana, stoga je ista odlučila dati članovima za 6.50 kruna slijedeće knjige:

1. VI. Nazor: „Istarske priče“. Ovogodišnje izvanredno izdanje. Cijena pojedince K 1.50. — 2. Koloman Rac: „Sofoklove tragedije“. Prijevod svih Sofoklovin tragedija u stihovima. Str. 450. Ovogodišnje izvanredno izdanje. Cijena pojedince K 3. — 3. Dr. F. Šišić: „Hrvatska povijest. Sv. II.“ (Sveska I. je raspačana). — 4. Dr. F. Šišić: „Hrvatska povijest. Sv. III.“ Str. 512. Ovogodišnje izvanredno izdanje. Cijena pojedince K 2. — 5. Gjuro Arnold: „Čeznuća i maštanja“. Pjesme. — 6. Dr. Tresić-Pavičić: „Ciceronovo progonoštvo“. Drama. — 7. Scheiner-Kučera: „Uredba svemira“.

Tko želi neka se odmah obrati na povjerenika prof. Marina Katunarića.

Poziv na predplatu. Primili smo, s molbom na uvrštenje slijedeći poziv: Dao sam u štampu obsežno djelo (55—60 štampanih araka u velikoj 8-ini) pod naslovom „Hrvatska politika 1903.—1913.“ Ovome razdoblju u hrvatskoj politici pripadaju bez sumnje najzanimivije stranice novije naše političke poviesti, a ja sam ga prikazao po svim pristupnim vrelima tako absolutno objektivno i nepristrano, da će moje djelo biti i pouzdan priručnik svima onima, koji su u politici toga razdoblja bud kako sudjelovali ili sada u politici sudjeluju i pouzdan vodj svima onima, koji se žele objektivno o toj periodi informirati, da sebi stvore sud o razvitku naših pol. prilika. Svi javni dokumenti ovog razdoblja štampat će se u djelu doslovno, a političke razprave hrvatskog i ugarskog sabora te austrijskog rajhsrata o hrvatskim poslovima u vjernom izvadku. Uobće nije ništa propušteno, što je nužno ili poželjno znati o hrvatskoj politici zadnjih 11 godina, koje, nakon odstupa bana grofa Khuen-Hédervary-a, svakako obuhvataju novu periodu našeg političkog

života. A pri tom sam se najrigoroznije čuvao, da se nigdje ne upustim u kritiku i subjektivne komentare o političkom događajima, jer hoću da čitalac o svemu izključivo sam sudi na osnovi čitavog pristupnog materijala, što mu ga u potpunom obsegu podajem. Tako ću, držim, najbolje poslužiti jednoj historijsko-političkoj svrsi, koju bi pojedini hrvatski inteligenti bez ove knjige u Zagrebu mogli samo s velikim trudom i još većim gubitkom vremena postići, dok bi to onima u provinciji sasvim nemoguće bilo, jer im u obće nijesu potrebita vrela pristupna. S toga se i prepuštan nadi, da će ovo djelo naći zasluženi odziv u hrvatskoj inteligentnoj publici.

„Hrvatska politika 1903.—1913.“ izlazit će u svezcima po 5—1 štampanih araka, te će djelo biti do konca ove godine dovršeno. Prvi svezak izlazi početkom ožujka o. g.

Da uzmognem definitivno odrediti nakladu i zajamčiti izdanje djela, otvaram ovime predplatu na nj. Predplata iznosi za cijelo djelo 12 K, te će predplatnici dobivati pojedine svezke poštom bez daljih troškova.

Kome ne konvenira, da plati odmah čitavu svotu, neka izvoli slati predplatu u obrocima, koji mu konveniraju; ali uz obvezu, da će uzeti čitavo djelo i izplatiti prije izdanja zadnjeg svezka čitavu svotu (12 K). Novac se šalje izključivo na moju adresu, a za sve poslove ovog poduzeća, koji bi mogli doći pred sud, pripada nadležnost sudovima u Zagrebu. — Janko Ibler, Zagreb, Sveučilištni trg 7.

RAZNE VIESTI.

Luksus u newyorškim restauracijama. U Newyorcu sve više otmilje mah običaj da bogataši blagaju u elegantnim restauracijama, pa da također svoje prijatelje i znance pozivaju, ne u svoje domove nego u ovakove luksus restauracije. U tim restauracijama vlada neobično raskošje. Pojedine takove restauracije imaju na raspolaganje za poslužbu 200 do 300 okretnih poslužitelja. Ukrase za jestvenike riju glavni umjetnici. Okretni dekorateuri primaju sjajne plaće za uviek nove izume na polju stolnoga ukrašivanja. Prvi kuharči imaju upravo ministarske plaće; tako dobiva n. pr. šef kuhinje Scherry 40.000 maraka na godinu. Glavna briga kuhara jest, da sprema najskuplja jela, jer američkim bogatašima idu u tek samo najskuplja jela. Kuhinje ovakvih restauracija upravo su sjajno opremljene, pa takova kuhinja sa cijelom opremom stoji i preko 500.000 maraka. Gdje vlada takovo raskošje tamo je i napojnica velika; pet dolara napojnice nije baš ništa osobita. Govori se, da američki bogataši i to samo u Newyorcu daju poprečno na godinu do 100 milijuna dolara napojnice. Garderobier kod Delmonika plaća godišnje najamnine 5.000 maraka, a njegova zasluga ovisi samo od napojnica. U velikim restauracijama nalaze se također velike prostorije za pojedina društva i klubove, tako je kod New Astoru poseban salon za članove veslačkog kluba, salon je uređen posve u stilu šporia. Da newyorški bogataši ne napreduju u abstinenti priča okolnost, da se je prošle godine u Newyorcu popilo za 40 milijuna više alkohola nego predlanjske godine.

Kako se vidi, newyorški bogataši u daraju istom stazom kao i bogataši starog vijeka, naročito oni starog Rima!

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIJA“

uzdržava od 1. listopada 1913. slijedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati pos. podne
povratak svake subote u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne
povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati poslie podne
povratak u ponedjeljak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslie podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta u utorku u 6 sati poslie podne
povratak u nedjelju u 1.15 poslie podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne
povratak svaki četvrtak u 7.15 pos. podne.

Rietka prigoda!

Radi ogromne zalihe, uz snižene cijene od 25⁰/₁₀, može svaki nabaviti gotovih odijela i kabana najnovijeg kroja

Postola za gospodu; šešira svakovrstnih za gospodu

samo kod trgovca

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK.

POVJESTNE CRTE

GRADA ŠIBENIKA I OKOLICE.

I. DIO:

Od naseljenja Hrvata do krunisanja kralja Kolomana K 1-

II. DIO:

Od krunisanja kralja Kolomana do predaje Šibenika mletačkoj republici K 1-

Nabavlja se u „HRVATSKOJ TISKARI“ (Dr. Krstelj i drug) :- ŠIBENIK.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. SKARPA. :- Cijena knjizi proširano K 5—, a uvezano K 6—. Nabavlja se kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

40-50 kruna sedmično

može da zasluži svaki čovjek bez ikakvog kapitala i bez gubitka u svom zvanju. Poblize baviesti daje badava

Ignaz Althammer
Könighof a/d Elbe 616.

Ako Vi

ne možete jesti, te se čutite bolestan, to će Vam

lječničko izpitani

Kaiser'ovi

Želudčani

Pfeferminckarameli

sigurno pomoći. Dobiti ćete dobar tek, želudac se opet uredi i ojača. Radi oživljujućih i okripljujućih svojstva, neobhodno potrebiti na putovanjima.

Jedan omot 20 i 40 filira.

Naručuje se kod:

Carlo Ruggeri, cent. drogerija i Vinko Vučić, drogerija u Šibeniku kao i u svim ljekarnama

15-90

Naslov za brzojave: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU
Via della Cassa di Risparmio 5
(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor - Ljubljana - Metković - Opatija - Šibenik - Spljet - Zadar.

Kuponi založnica Zemljišno veregskog zavoda Kraljevine Dalmacije plativi 1/11. kao i uvučene založnice u novčuju se kod

JADRANSKE BANKE
u Trstu i svih njezinih podružnica.

Dionička glavica K 8.000.000. Pričuve K 700.000.

JADRANSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK

Uložne knjižice - Pohrana i administracija vrijednosnih papira. — Kupoprodaja tuzemnih i inozemnih vrijednosnih papira, te devisa i valuta. — Osiguravanje efekata protiv gubitku na tečaju pri vučenju. — Žiro računi i tekući računi. — Unovčivanje mjernica, dokumenata, odrezaka i izvučenih vrijednosnih papira. — Kreditna pisma čekovi, vaglia, naputnice. — Predumovi i zajmovi na vrijednosne papire, dionice srećke, robu (Warrants), brodove i t. d. Gradjevne vjeresije.

Pretinci (Safes) za čuvanje vrijednosta u čelinoj sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

DUŽNICI, ŠALJITE PREDPLATU

Važan oglas Hrvatske Narodne i Slovenske Straže — Čitajte!

U današnjim teškim odnosajima možete obogatiti samo sa srećkom!

TURSKA SREĆKA jeste u tu svrhu prva i najpreporučljivija srećka,

je r imade šest vučenja svaku godinu,
je r iznose glavni zgodici svaku godinu 400.000, 400.000, 200.000, 200.000 i 200.000 franaka u zlatu,
je r svaka srećka mora dobiti najmanje 400 franaka,
je r je dakle za nju izdan novac sigurno uložen kao u štedionici,
je r igra još dug niz godina i obdrži kupac nakon izplate kupovnine tajno pravo srećkanja bez svakoga nadaljega uplaćivanja,
je r iznaša mjesečni obrok sam 4 kruna 75 filira, i
je r pridobi kupac već nakon uplate prvog obroka izključno pravo srećkanja.

Pozor! Buduće vučenje se vrši 1. travnja 1914!

1 turska srećka i
1 srećka talijanskog crvenog križa
sa 10 vučenja svake godine na mjesečne obroke po samo 6 kruna.

Nakon vučenja izlazi hrvatski vijestnik o izvučenim brojevima. Točne obavijesti šalje svakome besplatno za srećkovno odjeljenje „Slovenske Straže“ g. Valentin Urbančić, Ljubljana.

— Primaju se provizijski zastupnici uz ugodne uslove. —

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.
jedini je domaći osiguravajući zavod. :- Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Maravske i Preradovićeve ulice.

PODRUŽNICE i GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Rieka, Sarajevo, Ljubljana i Novisad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat
Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijalnih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zamodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,013.332.66
Prihod premija s pristojbama K 1,486.297.56
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 5,624.162.96

Sposobni posrednici i akvizitieri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu
VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve

FRANJO MORAVUS, Brno
(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razšilje

Ure za crkvene zvonike, dvorce, škole, tvornice i viećnice, samo u izvrstnoj izradbi vrlo jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.
Cienici šalju se na zahtjev badava.
Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

I Z V O Z.

NAJVEĆA DALMAT. ZLATARIJAU

ANT. RADIĆ
SPLJET

Ilustrovane cijenike šalje badava

Izvjescujte „Hrvatsku Rieč“.

HRVATSKA TISKARA (D.R KRSTELJ I DRUG ŠIBENIK - DALMACIJA

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i obćinske urede.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte, jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim strojevima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.